

Přednáška v kurzu Náboženství Číny 10. 10. 2005: Období Letopisů a Konfucius

Dynastie Východních Čou (770-256 př.n.l.), Období Letopisů (770-481)

- Společenské a politické proměny, jejich důsledky: dokončení rozpadu reálné moci dynastie Čou a s ní spjatého systému údělných knížectví, jejich proměna ve fakticky samostatné státy. Rozpad tradičních společenských a politických struktur i uvnitř těchto států, vznik silné centrální moci (v těchto státech).
- Reinterpretace základních pojmů:
 - Li3 (obřady, řádné jednání): vývoj tohoto pojmu od obřadů v užším smyslu (státní kult provozovaný králem) k pojetí pokrývajícimu řádné jednání ve všech oblastech politického a společenského života, týká se celé aristokratické vrstvy.
 - Vztah li3 a yi (obřady v užším smyslu), pragmatický a konzervativní proud.
 - Li4 (prospěch, užitek), rovněž rozdíl mezi pragmatickým a konzervativním proudem.
 - Wen (kultura): posun od „modelu, vzoru“, kterým jsou skutky zakladatelů dynastie, k obecně kulturním vzorům (vzorům), jichž může každý nabýt studiem. Posun od rodového statusu ke statusu získanému.
 - Te (De): analogický vývoj od „charismatické síly krále Wena“ po pojetí te jako získaného charizmatu „ušlechtilého muže“ (t'ün-c' (junzi)).
- Konfucius (551-479 př.n.l.)
 - T'ün-c' (junzi): tradičně „vznešený muž“ (aristokrat), u Konfucia důraz na význam „ušlechtilý muž“ (vzdělanec, člověk ušlechtilý získanou kulturou).
 - Studium (süe (xue)): předpoklad dosažení osobnostních kvalit (nabytí kultury), jimiž se jedinec stává kompetentním v nejširším slova smyslu (poznání, tj. především rozumění kultuře, schopnost interpretovat minulé i soudobé události (jejich morální povahu) a schopnost jednat, tj. politická kompetence).
 - Šeng-žen (shengren): = „svrchovaně moudrý muž“ nebo „božský mudrc“. Nejvyšší (absolutní) stupeň rozvinutí osobnosti, podle Konfucia vrozený, pro běžného člověka nedosažitelný stupeň dokonalosti. Transcendentní (božská) bytost, jejíž přítomnost na světě vede k nastolení dokonalého řádu („spása“ v konfuciánském pojetí). Božskými mudrci byli legendární vládci dávnověku a zakladatelé dynastie Čou, na druhé straně Konfucius promítá tuto ideu do budoucnosti jako naděje v příchod božského mudrce.
 - Osoba božského mudrce tedy zároveň dokonalým vládcem (ideál realizace potenciálu jednotlivce = nejvyšší politická kompetence). Vláda skrze charismatickou moc te (idea přítomná v čínském myšlení od založení dynastie Čou). Pokud jde o přítomnou dobu, Konfucius realistický – idea dosažení nižšího stupně dokonalosti (studiem), sloužit jako rádce vladaře => agenda vévody Čou v debatě s vévodou Šao (viz minulá hodina).
 - Vztah člověka k Nebesům: u Konfucia možnost závislá na osobním pokroku, sebekultivaci („rozumění záměrům Nebes“).
 - Wen a wu (kultura a válka): u Konfucia jednoznačný důraz na hodnoty kultury – rozšíření kulturních hodnot na svět prostřednictvím kulturních osobností („ušlechtilý muž“), i wu ovšem přítomno (legitimní násilí (válka, tresty)) – praktická (realistická) stránka Konfuciova myšlení. Násilí eliminováno pouze

v případě božského mudrce (viz konf. interpretace odstranění dynastie Šang Čouy jako nenásilné akce).

- Tao (dao): = „řád, metoda“. Rozumí se ideální politický řád, který spontánně nastane v přítomnosti božského mudrce, a o který je za běžných podmínek nutno aspoň usilovat.
- Žen (ren): = „dobro, lidskost“. Cit (hodnota), který je spontánně základem rodinných vztahů, jeho projekce na politickou rovinu (konfuciánský ideál nenásilné vlády). Hlavním obsahem je schopnost vcítit se do druhé lidské osobnosti.
- Yi (i): = „náležitost“. Rovněž základní hodnota, „smysl pro to, co je v kterékoliv situaci správné, spravedlivé, náležité“.
- Li3: = „obřady, rituálně korektní jednání“. Zahrnuje obřady v užším smyslu (kultické rituály) i veškerou šíři běžných lidských aktivit. Schopnost (znalost) základních požadavků na chování v nejrůznějších situacích (především z hlediska místa ve společenské hierarchii).
- Siao (xiao): = „synovská oddanost“. Souvisí s „dobrem“ (žen), základem spontánní vztah dětí k rodičům, ten projektován do vztahu poddaný – vládce. Rovněž základní konf. hodnota.

Doporučená literatura:

Fingarette, Herbert. Confucius: The Secular as Sacred. Prospect Heights, Ill.: Waveland Press, 1998, c1972.

Loewe, Michael and Edward L. Shaughnessy (ed.) The Cambridge History of Ancient China. From the Origins of Civilization to 221 B.C. Cambridge: Cambridge UP, 1999.

Norden, Bryan W. Van. Confucius and the Analects: New Essays. Oxford: Oxford UP, 2002.

Pines Yuri. „Intellectual Change in Chunqiu Period [...]“. *Early China* 22 (1997): 77-132.

Savage, William E. „Archetypes, Model Emulation, and the Confucian Gentleman.“ *Early China* 17 (1992): 1-25.

Schwarz, Benjamin. The World of Thought in Ancient China. The Belknap Press of Harvard UP, 1985.

Shaughnessy, Edward L. Before Confucius. Studies in the Creation of the Chinese Classics. Albany: SUNY Press, 1997.